

Ribozajednica u 1985. godini

Završava se još jedna godina rada i djelovanja Poslovne zajednice slatkovodnog ribarstva Jugoslavije, u organizacijskom smislu prelomna u njenom razvoju. Komercijalna djelatnost Ribozajednice, koja je bila jedan od osnovnih njenih zadataka i ciljeva, je prenesena na Sektor za ribu OOUR-a za vanjsku i unutarnju trgovinu poljoprivredno prehrambenih proizvoda, Radne organizacije «Astra» iz Zagreba. U taj sektor je prešlo i 9 radnika zaposlenih u komercijalnoj Radnoj zajednici. Radna zajednica Poslovne zajednice je svedena na 4 radnika, koji će ubuduće obavljati administrativno stručne poslove razvoja, planiranja, zajedničke politike i zajedničkih poslovnih poduhvata. Time se zadatak Poslovne zajednice sveo na onaj početni pri osnutku ribarske asocijacije prije 28 godina.

Jugoslavenska zajednica za unapređenje slatkovodnog ribarstva Jugoslavije, osnovana 1957. godine, imala je iste ciljeve i zadatke. Nakon godinu dana, 1958. godine, se na osnovi propisa vrši prva reorganizacija, zapravo se mijenja samo ime u Stručno udruženje za unapređenje slatkovodnog ribarstva Jugoslavije. Uskoro zatim, 1960. godine se na osnovi zakona vrši slijedeća reorganizacija u Poslovno udruženje slatkovodnog ribarstva Jugoslavije «Kornatexport-import» uz premještanje sjedišta iz Beograda u Zagreb. Ovaj puta se uz ime vrši i bitna promjena ciljeva udruživanja, tj. proširuje se djelatnost na vanjsko-trgovačko poslovanje. Već su Zajednica i Stručno udruženje, nezadovoljni stanjem i organizacijom izvoza kao i velikim brojem izvoznika, pokušali uvesti reā u ovu važnu oblast za razvoj ribarstva, ali bez mnogo uspjeha. Poslovno udruženje «Kornatexport-import» preuzima djelatnost, prostorije i zaposlene radnike od Poslovnice za izvoz «Kornatexport» Zagreb, koja je bila u sastavu Ribarskog kombinata «Kornat» iz Šibenika. Uspješno se zatim organizira vanjskotrgovačko poslovanje za članove Udruženja, te se izvoz unapređuje i povećava. Skoro svi članovi Stručnog udruženja postaju članovima Poslovnog udruženja osim Ribarskog gazdinstva Ečka, koje ostaje uz ranijeg izvoznika (Srbocoop-Centrocoop). Kroz cijelo vrijeme postojanja Kornatexport izvozi 80—90% od jugoslavenskog izvoza ribe i dostiže rekordnih 3000 tona izvoza. U ovom opisu treba svakako napomenuti da u Udruženju nije bilo nikad potpune discipline u izvozu, da je svake godine po koja organizacija članica iskakala iz zajednički utvrđenih normi ponašanja i dio ribe izvozila preko drugih organizacija. Kod uvoza je takvo ponašanje bilo još izraženije.

Organizacije nečlanice su sa Poslovnim udruženjem ipak surađivale na stručnom polju sudjelovanjem u aktivnostima stručnih sekcija Udruženja.

Poslije 20 godina postojanja ribarske asocijacije, 1977. godine dolazi do nove reorganizacije u Poslovnu zajednicu slatkovodnog ribarstva Jugoslavije — današnju Ribozajednicu. S pravne strane to nije reorganizacija nego ukidanje udruženja i osnivanje no-

ve organizacije. Kao posljedica ove administrativne prisile dio ribarskih organizacija se ne učlanjuje u Poslovnu zajednicu. Prema zakonskoj intenciji, nova organizacija se je trebala temeljiti na udruživanju rada i sredstava, međutim to u pravom smislu u praksi nije ostvareno, dapače, udruživanje i zajedništvo su postali manje čvrsti nego u Udruženju. Na vanjskotrgovačkom planu reorganizacija rezultira smanjenjem ukupnog izvoza, smanjenjem izvoza preko Ribozajednice na oko 50% od jugoslavenskog izvoza, znatnim povećanjem broja izvoznika i povećanjem broja članova koji krše zajedničke dogovore. Ovaj trend kretanja uzrokuje sve teže financijsko stanje Ribozajednice iz godine u godinu. Njemu se priključuje i akcija Komore i Društveno političke zajednice na okrupnjavanju vanjske trgovine u kojoj male organizacije koje nemaju perspektive i smanjuju izvoz, među kojima se našla i Ribozajednica, nemaju mjesta i moraju se udružiti u veće izvozne organizacije.

I tako danas, poslije 8 godina postojanja Ribozajednice, odnosno 25 godina zajedničkog izvoza putem vlastite organizacije, ribarske organizacije gube vlastitu izvoznu organizaciju, dijele se i priklanjaju profesionalnim vanjskotrgovačkim organizacijama, iako su se deklarativno izjasnile za jednu. U Zajednicu se vraća i Ribarsko gazdinstvo Ečka, pa se tako i u ribarstvu «historija ponavlja».

Nadajmo se da će ova reorganizacija slatkovodnom ribarstvu donijeti koristi i prosperitet, jer ekonomski jake vanjskotrgovačke organizacije, kao što je «Astra» u prvom redu, mogle bi unaprijediti ribarstvo, naročito proizvodnju namijenjenu izvozu. Astra je to i obećala stupajući u članstvo Poslovne zajednice i preuzimajući zajedničke komercijalne poslove.

U daljem izlaganju razmotrit ćemo bilancu najvažnijih aktivnosti Poslovne zajednice u 1985. godini.

Skupština Poslovne zajednice je imala 4 redovne sjednice.

Na sjednici Skupštine P. Z. održanoj 22. 02. 1985. u Lipiku donesen je Završni račun za 1984. i prihvaćen izvještaj o poslovanju. Konstatiran je težak ekonomski položaj P. Z., ali je poslovanje ipak završilo s pozitivnim povećanjem izvoza i ostalih poslova, ali toliko da se prihodima pokriju naglo rastući troškovi poslovanja. Pošto su bili potpuno sazreli uvjeti, donešena je odluka o pokretanju procesa integracije Ribozajednice, u prvom redu na poslovima izvoza i uvoza.

Razmotreni su i problemi domaćeg tržišta ribom u svjetlu zakonskih promjena u kontroli cijena i narušavanju pariteta cijena ribe i ostalih vrsta mesa. Zaključeno je, da Poslovna zajednica mora u svoje ruke uzeti vođenje politike domaćeg tržišta i cijena ribe, jer bi se ovakvim razvojem događaja riba i ribarstvo mogli naći u vrlo teškom ekonomskom položaju.

Na ovoj sjednici je također odlučeno da Poslovna zajednica pristupi Generalnom sporazumu SEV-a u

oblasti slatkovodnog ribarstva i na taj način okonča jednu dugogodišnju nenormalnu situaciju. Donošenjem ove odluke Poslovna zajednica je na sebe primila i jednu dosta tešku obavezu da će učestvovati u aktivnostima SEV zemalja na području ribarstva, ispunjavati ugovore, što će sve zahtijevati i financijska sredstva.

Slijedeća sjednica Skupštine P. Z. je održana 23. 07. 1985. u Tuheljskim Toplicama. Na njoj je prihvaćen Izvještaj o radu u I polugodištu s periodičnim obračunom poslovanja. Rezultati komercijalnog poslovanja ukupno, a izvoza napose, bili su mršavi, ali je ipak polugodište završeno pozitivnim rezultatom. Primljena su dva nova člana u Poslovnu zajednicu: Ribarsko gazdinstvo Ečka i »Astra« — OOUR za vanjsku i unutarnju trgovinu poljoprivredno prehrambenih proizvoda, Zagreb.

Na ovoj sjednici je donešena odluka o reorganizaciji Poslovne zajednice, koja je opisana na početku članka. O reorganizaciji se dugo raspravljalo, a intenzivno na njoj radilo se od sjednice u Lipiku. Najprije je u kombinaciji bila integracija s morskim ribarstvom putem spajanja dviju poslovnih zajednica (slatkovodnog i morskog ribarstva) u jednu i komercijale »Ribozajednice« s »Jugoribom«. Ovu integraciju je podržala i Privredna komora, ali s organizacijama morskog ribarstva se nije mogao naći zajednički jezik. Paralelno su vođeni i razgovori s »Astrom« koji su uspješno završeni kao i sama integracija. »Astra« je postala član Poslovne zajednice. Donesene su potrebne izmjene normativnih akata — Samoupravnog sporazuma o udruživanju, Statuta i ostalih, u kojima je utvrđeno da zajedničke komercijalne poslove P. Z. obavlja »Astra«. Ona preuzima veći dio zaposlenih u Radnoj zajednici i osniva posebni Sektor za ribu uz obećanje, da će financijski podržati razvoj slatkovodnog ribarstva i Poslovne zajednice, naročito proizvodnju za izvoz.

Na kraju sjednice je donešena važna odluka o učestvovanju Ribozajednice na 22. Međunarodnom jesenjem Novosadskom sajmu, nakon 7 godina odsustvovanja sa sajamskih priredbi (ako ne računamo 1984. kada je Ribozajednica učestvovala u organizaciji Centrocoopa kao suorganizator.).

I na ovoj sjednici se još jednom raspravljalo o cijena ribe na domaćem tržištu. Konstatirano je, da su od kraja maja (za dva mjeseca) cijene mesu povećane za 40%, a ribe samo 20%. Time je paritet cijena ribe ponovo pogoršan, ali najvažnije je, da sadašnje cijene neće pokriti troškove proizvodnje, pa će morati biti korigirane.

Na zadnjoj sjednici Skupštine održanoj u Slavonskom Brodu 22. 11. 1985. na dnevnom redu se u prvom planu ponovo našlo domaće tržište i cijene ribe. Konstatirano je, da je već na početku jesenje prodajne sezone stanje zabrinjavajuće. Uslijed dugotrajnih suša u većini ribnjačarstava bilježimo velik nedostatak vode za pogon zimnjaka, pa otuda zastoji ili čak prekidi izlova ribe. Kako je vrlo rano zahladilo, strahuje se od brzog dolaska

snijega i leda za čim slijedi i potpuni prestanak ribolova. Ovim poteškoćama se pridružila vrlo slaba potražnja ribe i povlačenje zaliha od strane trgovačkih organizacija. U ovoj situaciji dolazi do ponovnog povećanja cijena mesa i daljeg zaostajanja cijena ribe. Stoga je odlučeno, da se cijene ribe moraju korigirati na više, kako nebi potpuno izgubile korak sa cijenama mesa, odnosno uspjele da pokriju galopirajuće cijene repromaterijala, energije i ostalih troškova proizvodnje. Novom povećanju cijena ribe su se oštro suprostavile ribarske trgovačke organizacije sa ispravnim argumentima da se cijene ne povećavaju kada roba ne ide i kada se drastično smanjuje kupovna moć potrošača.

Sjednica je posvećena i problemima izvoza. Iznese ni su podaci STOF-a da je do kraja septembra izvezeno ukupno samo 1316 tona ribe, a do kraja godine se izvoz procjenjuje na 1600 tona. Ako se ta procjena obistini, bit će to najniži izvoz ribe u zadnjih 10 godina, dakle pravi izvozni neuspjeh. Proanalizirani su brojni uzroci opadanja izvoza, a kao osnovni su istaknuti: izostanak stvarne izvozne orijentacije i proizvodnje namijenjene izvozu, te nedovoljna stimulacija od strane društva. Nova članica P. Z., »Astra« iz Zagreba koja je preuzela obavljanje zajedničkih komercijalnih poslova, ponudila je plan povećanja izvoza u 1986. godini, te mjere i akcije za njegovo provođenje. Taj plan je podržan i prihvaćen, pa se očekuje, da će se trend opadanja izvoza zaustaviti. Naglašeno je, da bi i ostali izvoznici ribe trebali poći sličnim putem, ali je osnovno da se u ovoj teškoj izvoznoj situaciji onemogući nelojalna konkurencija, a na što najviše mogu utjecati ribarske organizacije koje preko njih izvoze. Podržan je zaključak Odbora za ribarstvo STOF-a da se smanji prevelik broj izvoznika eliminiranjem onih beznačajnih, koji međutim unašaju često veliku zbrku na inozemnom tržištu u svom bezskrupuloznom lovu na devize.

Slijedeći problem na dnevnom redu sjednice je bila informacija o režimu uvoza repromaterijala (hrane za ribu) u 1986. godini. Za sada se ništa definitivno ne zna, ali se pretpostavlja, da će hrana i repromaterijali biti na režimu kontigenata koji bi se raspodjeljivali u Općem udruženju poljoprivrede Jugoslavije. Kontigent bi značio i sva uvozna prava i prava otkupa deviza (bez sadašnjih DPRP i UCD), što bi bilo mnogo jednostavnije od sadašnjeg režima. Ribozajednica je preko STOF-a prijavila potrebe kontigenta na 2000 tona hrane za riblju mlad za 1986. godinu. Što se tiče uvoza hrane u IV kvartalu 1985. Ribozajednica je dobila garanciju NB Jugoslavije za 80.000 US dolara tj. cca 180 tona hrane. Međutim ova devizna sredstva se mogu realizovati samo uz posjedovanje iste visine uvoznih prava (DPRP) i iste visine uvoza vlastitim sredstvima (UCD), odnosno ustupljenih UCD od drugih organizacija. Prema informacijama, uvoznici iz SR Srbije i SR Makedonije imaju osigurana dovoljna prava i devizna sredstva za ribarske organizacije iz njihovih republika. Za SR BiH i Sloveniju pretpostavljamo da neće biti većih problema. Prema tome, u ovoj godini bi bila osigurana dovoljna sredstva za uvoz startera.

Na ovoj sjednici je razmatrano i pitanje zaštite od kormorana, a na inicijativu ribarskih organizacija bjelovarske regije. Prema dosadašnjim informacijama, kormorani su nanijeli ogromne štete našem šaranskom ribnjačarstvu zadnje 2—3 godine. Oni predstavljaju naročitu opasnost za mlad, znači za temelj proizvodnje. Zaključeno je, da ranija akcija, pokrenuta od ribara slavonsko-baranjske regije, ne smije izgubiti dah, te da se Rebozajednica kao i ribarske naučne ustanove trebaju znatno više aktivirati u rješavanju ovog problema.

Slijedeća tačka dnevnog reda je bila ocjena nastupa Ribozajednice na 22. Međunarodnom jesenskom Novosadskom sajmu, koji se održao 1. do 6. 10. 1985. Organizirani su ribarski dani 1. i 2. oktobra, koji su se sastojali od susreta ribara na štandu, degustacije prerađevina od ribe, sjednice Skupštine P. Z., konferencije za novinare, zajedničke ribarske večere i sastanka Stručne sekcije za šaransko ribnjačarstvo. Opća je ocjena našeg nastupa pozitivna, ali u pogledu financijske strane ispoljeno je nezadovoljstvo radi utroška više sredstava od planiranih, naročito za tehničke usluge sajmu i reprezentaciju. U budućim nastupima, za koje se Skupština opredijelila, sa NS sajmom se mora unaprijed daleko pomnije ugovoriti i precizirati cijena. Naime, u prethodnim razgovorima predstavnici sajma običavaju iznijeti samo osnovne cijene prostora i usluga, a na kraju naredaju mnoštvo sitnih troškova i taksa, pa se početna cijena u duplo povećava. Ovogodišnji premašaj troškova mora se raspodijeliti po članovima P. Z. Odlučeno je, da se ne odstupi od predloženog načina nastupa na sajmu — svake druge godine učestvovanje na jesenjoj priredbi koja bi imala više opći i manifestacijski karakter, a svake naredne (opet svake druge), učestvovanje na proljetnoj priredbi u manjem obimu i sa čisto komercijalnim karakterom.

Dosada smo opisali aktivnost najvišeg foruma Poslovne zajednice — Skupštine. Međutim, i ostali organi P. Z. su bili vrlo aktivni.

Izvršni odbor Skupštine se dogovarao o pripremi svih sjednica, a za sjednicu u Lipiku i Tuheljskim Toplicama je održao i posebne sjednice. Utvrđeni su dnevni redovi za sjednice Skupštine, razmotreni svi problemi i dati prijedlozi Skupštini za njihovo rješavanje.

Zbor radnih ljudi Radne zajednice P. Z. je imao velik broj sastanaka na kojima su se rješavali svi problemi iz njegovog djelokruga rada i ovlaštenja, kao i pripremani prijedlozi za sjednice organa Poslovne zajednice.

U mjesecu oktobru su organizirani i sastanci Stručnih sekcija i to u Sremskoj Kamenici za šaransko ribnjačarstvo i u Novom Pazaru za pastrmsko ribogojstvo.

Stručna sekcija za šaransko ribnjačarstvo je okupila viliki broj ribarskih stručnjaka koji su došli i na Novosadski sajam. Nažalost, ona nije bila dobro organizirana, odsustvovao je i predsjednik (opravdano, bolestan), i nije imala pravi sadržaj rada. Nakon

malobrojnih, ali interesantnih referata, skoro nije bilo diskusije.

Stručna sekcija za pastrvsko ribogojstvo je bila bolje organizirana i dobro posjećena, s dobrim referatima i diskusijom. Ipak, najvrednije je bilo upoznavanje sa novim sada jednim od najmodernijih pastrvskih ribogojilišta u Pazarištu. Iako naše najmlađe ribogojilište, već je zabilježilo zapažene uspjehe u proizvodnji i izvozu pastrva. O njemu su se gosti iz Italije na čelu s profesorom Ghittinom najljepše izrazili.

Tokom 1985. godine je Poslovna zajednica obavila velik i odgovoran posao oko izrade Plana razvoja slatkovodnog nog ribarstva SR Hrvatske za razdoblje 1986. — 1990. godine, kao i Plan razvoja slatkovodnog ribarstva Jugoslavije za isto srednjoročno razdoblje. Organizirano je dosta sastanaka radne grupe i Grupacije, prikupljanje podataka i anketiranje ribarskih organizacija, usaglašavanje planskih veličina. Ti planovi će biti objavljeni u našem časopisu, a ovdje ćemo samo spomenuti da je u Hrvatskoj za 1990. godinu planirana proizvodnja ribe od 24.000 tona, a u Jugoslaviji 58.725 tona.

Aktivnost Ribozajednice na međunarodnom planu možemo vrlo pozitivno ocijeniti. Predstavnik Ribozajednice je učestvovao na stručnom sastanku eksperata ribarstva SEV-a u Moskvi i tom prilikom prihvatio rad na nekoliko stručnih tema iz uzgoja mlada i proizvodnje genofondova riba.

Delegacija Ribozajednice je posjetila ČSSR — Statno ribarstvo i u okviru 5 godišnjeg ugovora o suradnji razmijenila izvještaje o radu. Vođeni su razgovori o suradnji i pomoći Statnog ribarstva u razvoju uzgoja pataka na ribnjacima u Jugoslaviji, kojom prilikom je ispoljena potpuna spremnost da se podrži naš program uzgoja pataka. Ista spremnost je izražena i kod vanjskotrgovačke firme »Transakta« da osigura kredit za uvoz opreme za farne pataka. Dosadašnja uspješna suradnja sa čehoslovačkim ribarstvom je krunisana potpisivanjem novog ugovora za srednjoročno razdoblje 1986—1990. godine.

Također je nastavljena uspješna suradnja sa Rumunijom. Delegacija Ribozajednice je posjetila najveći ribarski kombinat u Tulcei na Delti Dunava, razgledala ribnjake i otvorene vode te vodila razgovore o dosadašnjoj i budućoj suradnji. Rumunjska delegacija je uzvratila posjet, obišla nekoliko naših ribnjačarstava i vodila završne razgovore u Ribarskom gazdinstvu Beograd. Na oba ova susreta ocijenjena je prošlogodišnja razmjena matičnog materijala i mlada riba kao djelomično uspješna. Ipak je ponovo dogovorena razmjena tog materijala s obaveznim uključanjem crnog amura te svih vrsta bufala i za ovu godinu. Nažalost ovaj dogovor nije realiziran, uglavnom krivnjom rumunjske strane, koja je kod komercijalnog potvrđivanja dogovora počela odustajati najprije od atraktivnijih vrsta riba, a zatim i odugovlačiti konačnu potvrdu. Kako je nastupila hladnoća i loše vrijeme, ovu razmjenu smo otkazali. Rumunjska strana je obećala, da je voljna isporučiti i konzumnog smuđa u okviru jednog interesantnog za njih kompenzacijskog

posla, međutim kod završnih razgovora je odustala. Rumunjska strana također predlaže potpisivanje 5 godišnjeg ugovora o suradnji dvaju ribarstava posredstvom njihovog Ministarstva poljoprivrede i našeg Saveznog komiteta za poljoprivredu. Na temelju sadašnje suradnje i iskustava, smatramo da treba o tome dobro porazmisliti prije odluke.

Pored organizirane međunarodne suradnje na nivou Ribozajednice, i pojedine naše ribarske organizacije su organizirale bilateralnu suradnju sa ribarskim organizacijama i firmama iz Italije, Čehoslovačke, Mađarske i dr. O toj suradnji nemamo skoro nikakvih informacija i o njihovim rezultatima se šire vrlo malo zna. Naročito je bila plodna suradnja s Mađarskom, u okviru koje su ribarske organizacije Bjelovarske regije učestvovala na izložbi poljoprivrede Pečujske županije, a organizacije Slavonsko-baranjske regije na studijskom putovanju u okviru su-

radnje vodoprivrede Osječke regije i županije Baja.

Na kraju ovog pregleda djelatnosti Ribozajednice u 1985. godini izvjestit ćemo i o časopisu »Ribarstvo Jugoslavije«.

Ni na ovom polju, nažalost, ne možemo se hvaliti stanjem i uspjesima. Umjesto 6 redovnih brojeva izdan je samo jedan, te jedan dvobroj i jedan trobroj. Razlog tomu je nedostatak i kasno pristizanje članaka, posvemašna neaktivnost autora i ribarskih stručnjaka, neuspjeh uredništva da organizira i animira autore, da pronađe nove autore. Vjerujemo da mali honorari ne igraju presudnu ulogu, jer su oni za stručnjake i naučne radnike od drugostepene važnosti.

Stanje nas sve mora zabrinjavati. Pa valjda nećemo dozvoliti da časopis poslije 40 godina prestane izlaziti.

CVJETAN BOJČIĆ, dipl. inž.